

dette er den eneste sande Forskjel. Hvis man vilde have Parallelen nogenlunde træffende, maatte man tænke sig en privat eller dog en paa Contractsforshold baseret Forsørgelses-Anstalt, hvor der er sikret en Enke, saalænge hun hensidder ugift, en vis Pension; og saa kunde man sige: det er en Regel, som demoraliserer, den har gode Sædeligheds-Principer imod sig, den maa forandres; vi frygte den indgaaede Contract, forsaavidt Pensionen derved er indskrænket til den Paagældendes Enkestand, og vi erklære i Sædelighedens Interesse, at Anstalten skal betale Pensionen ikke blot i den Tid, der ved Contracten var stipuleret, men fremdeles i saa mange Aar, som den Paagældende lever efter at være indtraadt i nyt Egtteskab. Jeg troer virkelig, at Forsikrings- eller Forsørgelses-Anstalten vilde frabede sig saadanne Dyds-Prædikanters Assistance til at holde over Sædeligheden. Det vilde ligesom være et aabnbært Brud paa indgaaede Contracter, som Ingen vilde kunne gaae ind paa. Her er det ikke et Haar bedre; det er det Selvsamme, kun anvendt paa andre Forhold.

Jeg vil nu slutte med en Betragtning, lig den, hvormed ogsaa den ærede Forslagsstiller sluttede sit Foredrag, at der nemlig er al Udsigt til, at et Lovforslag om Fæstes tvungne Overgang til Selveiendom meget snart vil komme til Behandling her i Thinget; den ærede Forslagsstiller interesserede sig jo selv overmaade meget for den Sags Fremme. Hvis det ikke lykkes at sætte en saadan Ewangslovs igjennem, og jeg troer ikke, at det vil lykkes, — jeg skal idetmindste gjøre Mit for efter bedste Evne at bekjæmpe den — saa er dog Intet visere, end at vi befinde os under Forhold, hvor Fæstegodset i alt Fald gennem frivillige Overeenskomster vil med stærke og ustandselige Skridt gaae over til Selveiendom (Nei!) Vi befinde os, hvad enten det Eine eller det Andet skeer, med Hensyn til disse Forhold, i en Overgangs-tilstand; og jeg maa bede at betænke, om det er ret og forsvarligt, netop i et saadant Tidspunkt, under saadanne Forhold, at indkaste et saadant Lovforslag (Hør!), om det ikke er det eneste Rigtige, hvad man end iøvrigt mener om det vanskelige Spørgs-

maal, hvortil jeg hentydede, dog idetmindste at gaae frem med saamegen Befindighed, at man for Diebliffet lader disse Forhold staae urorte, og afventer, hvad en ikke fjern Tid vil fore til. Det kan, for at jeg endnu skal tilføie dette, ikke være den ærede Forslagsstiller ubekjendt, ialtfald har jeg tidt nok havt det Kald at maatte bringe ham det i Erindring, uagtet jeg aldrig har gjort det uden høist ugerne, det kan ikke være den ærede Forslagsstiller ubekjendt, hvormange eensidige, feilagtige og skære Opfattelser der gaae i Svang netop med Hensyn til Fæsteforholdene — jeg estersporer ikke deres Kilde; — men vist og sandt er det, at der i denne Retning er mange Vanskeligheder at bekjæmpe for en rolig og for alle Vedkommende, ikke mindst for Bondestanden, ønskelig Udvikling af disse Forhold. Er det da, spørger jeg, rigtigt og forsvarligt netop nu at indbringe et saadant Forslag? Var det ikke rigtigere, om vi forenede os i den Bestræbelse at klare og berigtige Begreberne, hellere end at fremkomme med Forslag, saa vel skikkede til at forvirre og forrykke dem?

Tscherning: I Bestræbelsen for at berigtige Begreberne vil jeg see at gjøre fælles Sag med min ærede Nabo. — Det er ganske vist, at Begreberne om Fæsteforholdet i en lang Række af Aar ere forvirrede, og det er ikke utydeligt, hvor Kilden til denne Forvirring maa søges. Den maa søges i den altfor ufuldstændige Opretholdelse af Fæstelovgivningen, som er fulgt paa den hæderlige Tid, der udviklede den i det forrige Aarhundrede (Hør!). Den altfor ufuldstændige Opretholdelse af Fæsteloven, saavel fra Bestyrelsens, som fra Domstolens Side, har forvirret Begreberne saaledes, at selv det ærede Medlem opfatter dem skævt (Hør!). Det ærede Medlem har gjort en Appæl til mig med Hensyn til hvad jeg vilde gjøre, dersom jeg var Godsseier, om jeg ikke da vilde føle mig under en moralisk Ewangs; men lægger da det ærede Medlem ikke Mærke til, at man maaskee just kommer til at betragte Forholdene anderledes, naar man bliver Godsseier? — Jeg veed ikke, hvad jeg vilde blive til ved at blive Godsseier; thi jeg har seet mange Mænd, for hvilke jeg udenfor denne Stilling havde den største Agtelse, i denne Stilling knap